

Program for elektronisk handel i det offentlige

Programbeskrivelse

Forord

Denne programbeskrivelsen for "Program for elektronisk handel i det offentlige" er utarbeidet av Statens forvaltningstjeneste, Statskjøp på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Basis for dokumentet er "Innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp, DEL III: Forslag til program 1999-2003" som ble overlevert Arbeids- og administrasjonsdepartementet fra Statens forvaltningstjeneste i januar 1999. Programforslaget er oppdatert med innspill og forslag som kom inn i forbindelse med en bred høring som fant sted i første kvartal 1999. Programsatsingen ble vedtatt i regjeringen den 24. juni 1999.

Dokumentet har siden vært drøftet og godkjent av Styringsgruppen for programmet. Programbeskrivelsen er rettet mot beslutningstagere og fagpersoner som er interessert i å ta i bruk eller har tatt i bruk elektronisk handel i forbindelse med innkjøpsrelaterte oppgaver.

Ytterligere informasjon og dokumentasjon om satsingen kan fåes ved henvendelse til programsekretariatet i Statskjøp.

Oslo, mars 2000
Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	1
1.1	Hva er elektronisk handel?	2
1.2	Hvorfor nå?.....	2
1.3	Hva kan vi lære av andre?	3
2	Hva er utfordringene?	5
2.1	Organisatoriske utfordringer.....	5
2.2	Teknologiske utfordringer	6
3	Sammendrag	11
3.1	Strategisk nivå	11
3.2	Operativt nivå	12
4	Mål, organisering og gjennomføring	13
4.1	Generelt om arbeidet	13
4.2	Forankring	14
4.3	Programmets mål.....	15
4.4	Programmets fokusområder.....	16
4.5	Organisering og deltakere.....	17
4.6	Kostnader og budsjetter	19
5	Strategisk nivå	23
5.1	Generelt om det strategiske arbeidet	23
5.2	Fokusområde – regler og prosedyrer	23
5.3	Fokusområde – felles grensesnitt og organisasjonsutvikling	24
5.4	Fokusområde – kompetanse og informasjon	26
6	Operativt nivå	29
6.1	Hensikten med pilotprosjekter.....	29
6.2	Krav til pilotprosjekter.....	29
6.3	Områder/problemstillinger som ønskes testet i pilotprosjekter	30

1 Bakgrunn

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har ansvaret for utvikling av statlig innkjøpspolitikk samt for policy og strategiutvikling for statsforvaltningens bruk av IT. Denne programbeskrivelsen er utarbeidet på oppdrag fra AAD, som gjennomfører regjeringens satsing på elektronisk forvaltning. Under denne satsingen har AAD fremmet målsettingen å etablere et program hvor det aktivt skal legges til rette for at offentlig forvaltning så raskt som mulig tar i bruk elektronisk handel i sine anskaffelsesprosesser. Med offentlig forvaltning menes her statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning. Programsatsingen for implementering av elektronisk handel i det offentlige er ett av åtte områder i regjeringens handlingsplan¹ for tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen.

Satsingsområder innen tverrsektoriell IT-utvikling:

- År 2000 sikkerhet
- Infrastruktur
- IT-sikkerhet
- Elektroniske informasjonstjenester på Internett
- Elektronisk saksbehandling
- Elektronisk datautveksling
- Elektronisk handel i offentlige innkjøp
- Styling og organisering av IT i forvaltningen

Programmet har videre sin forankring i planen "Norge – en utkant i forkant, næringsrettet IT-plan 1998-2001" samt i "Stortingsmelding 41 (1998-99) Om elektronisk handel og forretningsdrift", begge lagt frem av Nærings- og handelsdepartementet. I sistnevnte finnes følgende målformulering:

Målformulering i Stortingsmelding 41 (1998-99):

"Å bringe Norge i front av utviklingen av elektronisk handel. De samfunnsøkonomiske gevinster skal høstes, og det skal bygges opp konkurransekraftig ny næringsvirksomhet i Norge. Samtidig skal grunnleggende verdier og sosiale og samfunnsmessige hensyn vektlegges og uønskede og uheldige konsekvenser aktivt motvirkes."

For å nå denne målsettingen er det meislet ut fem hovedstrategier hvorav særlig én er fundament for dette programmet. De fem hovedstrategier er:

Fem hovedstrategier:

- Gode og forutsigbare rettslige og økonomiske rammebetingelser
- Infrastruktur og tjenester
- Tilstrekkelig mange brukere, blant annet gjennom offentlige innkjøp
- Kunnskap og innsikt
- Aktiv ivaretagelse av sosiale og samfunnsmessige hensyn

¹ Handlingsplan 1999-2001, Elektronisk forvaltning - Tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen, AAD

1.1 Hva er elektronisk handel?

Elektronisk handel kan gis mange definisjoner. Den definisjonen som legges til grunn for denne programbeskrivelsen er den samme som benyttes i “Stortingsmelding 41 (1998-99) Om elektronisk handel og forretningsdrift”.

Definisjon av elektronisk handel:

Med elektronisk handel menes alle former for kommersielle transaksjoner og forretningsvirksomhet over elektroniske nett. Transaksjonene kan være knyttet til bestilling, betaling og levering av fysiske varer og tjenester, men kan også omfatte overføring av digitaliserte varer og tilgang til tjenester.

Denne definisjonen begrenser bruken av begrepet elektronisk handel til den informasjonsutveksling som finner sted i forbindelse med en transaksjon mellom den offentlige oppdragsgiver og dennes leverandører. I forbindelse med dette programmet vil det også iverksettes aktiviteter som retter fokus mot en “elektronifisering” av arbeidsprosesser som finner sted internt hos den offentlige oppdragsgiver forut for og i etterkant av en kommersiell transaksjon. Følgelig vil det være behov for å utvide/presisere bruken av begrepet elektronisk handel noe i forhold til ovennevnte, slik at alle faser i en offentlig anskaffelsesprosess omfattes; planleggingsfasen, tilbuds-/anbudsfasen, bestillingsfasen og faktura-/betalingsfasen.

1.2 Hvorfor nå?

Mange land gjennomfører satsinger for å implementere elektronisk handel ved innkjøp til det offentlige i den hensikt å effektivisere det offentlige og å gjøre eget næringsliv mer konkurransedyktig². Norge ligger allerede noe etter i denne utviklingen samtidig som vi vet at Norge ligger relativt langt fremme når det gjelder IT-investeringer og IT-infrastruktur.

Forvaltningsnettprosjektet – nå Forvaltningsnettsamarbeidet – ble etablert i 1996. Prosjektet/samarbeidet og målet er å fremme enkel, sikker og kostnadseffektiv elektronisk informasjonsutveksling innad i forvaltningen og med deres brukere. Dette samarbeidet mellom kommunal og statlig sektor, om bygging av felles plattform for informasjonsutveksling, legger ytterligere til rette mye av den tekniske infrastruktur som er nødvendig for å ta i bruk elektronisk handel i det offentlige.

I tillegg til de gode forutsetninger som finnes i Norge innen infrastruktur ble det i “Program for statlige innkjøp”³ lagt grunnen for de innkjøpsfaglige endringer og forbedringer som innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp kan gi. Én av anbefalingene som ble gjort etter evalueringen av programmet var blant annet å innføre elektronisk handel i offentlig sektor hvor målet delvis bør være mer effektiv utnyttelse av tiden til kjernevirksomhet og dels mer effektiv drift⁴.

² Som beskrevet i “Innføring av elektronisk handel i offentlig innkjøp del I: Erfaringsrapport”

³ “Program for statlige innkjøp” var et samarbeid mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet, Statens forvaltningstjeneste og Statskonsult i perioden 1994 til 1997. Kommunenes sentralforbund deltok i enkeltprosjekter.

⁴ “Program for statlige innkjøp - Anbefaling fra styringsgruppen”, s. 25

Norge er på mange måter kommet langt i å legge grunnlag for å ta i bruk elektronisk handel i det offentlige, både teknisk og organisatorisk. Likevel må man kunne hevde å ha kommet relativt kort i faktisk implementering. Nå synes tiden moden for å iverksette faktisk implementering slik at gevinster kan hentes ut.

Forvaltningen vil også gjennom denne satsingen bidra til at elektronisk handel oppnår den nødvendige "kritiske masse" av brukere og derved skape bedre forutsetninger for utbredelse av elektronisk handel i Norge.

1.3 Hva kan vi lære av andre?

Dokumentet "Innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp, del I: Erfaringsrapport" gir en mer utførlig beskrivelse av hvilke lærdommer som kan trekkes av andres tilsvarende satsinger. Med bakgrunn i dette kan trekkes frem noen få men viktige hovedpunkter:

- Innføring av e-handel må ha solid tverrfaglig, organisatorisk og ledelsesforankring da det i realiteten vil innebære organisasjonsendringer.
- Det må etableres en god, samordnet og standardisert elektronisk infrastruktur. Internett løser i seg selv ikke de grunnleggende problemstillinger, men kan gi nye muligheter.
- Det må satses på rimelige, enkle og effektive løsninger som gjør det mulig å hente ut og påvise gevinster løpende. Disse gevinster bør likeledes forsøkes å måle løpende.
- Innføring av elektronisk handel i det offentlige er en tidkrevende prosess.
- Det er fare for at det oppstår et "gap" mellom planer for implementering og de faktiske forutsetninger for å realisere disse.
- Det må satses på oppbygging av kompetanse om de muligheter som ligger i å benytte elektronisk handel samt om hvordan implementering kan skje.

2 Hva er utfordringene?

Hvordan skal det offentlige realisere implementering av elektronisk handel i sine innkjøpsprosesser? Utfordringene kan synes som mange og mangfoldige. Dette kapitlet peker på de hovedutfordringer som sees for en programsatsing.

I den videre diskusjonen gjøres det et skille mellom de organisatoriske og de teknologiske utfordringer. Grensen mellom hva som er teknologiske og hva som er organisatoriske utfordringer kan imidlertid karakteriseres som flytende. Det er likevel valgt å gjøre dette skillet for å lette fremstillingen av de utfordringer vi ser når elektronisk handel skal implementeres i offentlige innkjøp.

2.1 Organisatoriske utfordringer

Implementering av elektronisk handel i det offentliges innkjøpsprosesser innebærer krav til endring av adferd, rutiner og organisering av en virksomhet. Skal gevinster realiseres, er det ikke tilstrekkelig å bare kopiere de gamle papirbaserte rutiner til elektroniske. Potensialet ligger først og fremst i å gjøre ting på en ny og enklere måte som samtidig hever kvalitative og kvantitative kapasiteter. Således kan det sies at de største utfordringene ikke er av teknologisk karakter men av organisatorisk. Arbeid som vil gjøres i programmet med å bidra til etablering av tekniske løsninger for elektronisk handel for det offentlige, vil ikke ha stor verdi med mindre løsningene faktisk blir tatt i bruk på operativt nivå. Det er derfor en viktig utfordring å skape tillit til og bred deltagelse i arbeidet og ikke minst til resultatet av det arbeidet som gjøres under programmet. Informasjonsspredning og bidrag til kompetanseutvikling blir derfor viktige gjøremål for programmet.

Den klassiske problemstillingen i valg av organisering av en virksomhets innkjøpsfunksjon er valget mellom desentral og sentral løsning⁵. Ved å velge en sentral løsning kan ressursene utnyttes bedre og volumfordeler oppnås. Videre vil en sentral organisering lette samordning og kompetanseoppbygging. En sentral organisering har imidlertid den ulempen at de som kjøper ikke har tilstrekkelig nærhet til de som har behovet, slik at det systemet blir sendrettig og byråkratisk. Desentral organisering av innkjøpsfunksjonen gir imidlertid den nærheten samt fleksibilitet og muligheter til å se innkjøpene i sammenheng med den vare-/tjenesteproduksjon som skjer i den enkelte avdeling/enhet. Desentral organisering fører imidlertid til liten grad av samordning og resulterer oftest i at en virksomhet opptrer relativt planløst og fragmentert i markedet, og unnlater på den måten å benytte sin samlede markedsrett. I de fleste tilfeller vil det faktiske valget av organisering være et kompromiss hvor man forsøker å kompensere de to ytterpunktene svakheter. Ved å introdusere elektronisk handel i en virksomhets innkjøpsprosesser vil det være mulig å oppnå fordelene ved begge løsninger uten å belastes med ulempene. Ved å benytte innkjøpssystemer, elektroniske kjøpskort, Internett-teknologi og lignende vil det være mulig å registrere alle innkjøpstransaksjoner som finner sted i en virksomhet, og se disse samlet samtidig som fleksibiliteten og nærheten til den produserende enheten opprettholdes. Utfordringen blir å finne organisatoriske og tekniske løsninger som er - og oppleves som - en forenkling og forbedring for den enkelte medarbeider.

⁵ "Profesjonelt inköp", Lars-Erik Gadde og Håkan Håkansson, s. 182

Både næringslivet og offentlig forvaltning har de senere år hatt en del store IT-prosjekter hvor store systemer ble forespeilet som løsningen på alle oppgaver på enkel og effektiv måte. Det kan dermed bli reist debatt om implementering av elektronisk handel i det offentlige bare er "enda en slik satsing". I tillegg til å skape tillit til arbeidet som utføres under programmet, sees det som en stor utfordring å skape tillit til at elektronisk handel som fenomen er et velegnet virkemiddel for å effektivisere og heve kvaliteten i det offentliges anskaffelsesprosesser. Det vil være en stor utfordring for programledelsen å være aktive og bidra positivt i en slik debatt. Fokus og entusiasme må skapes rundt de muligheter som elektronisk handel representerer.

En annen viktig organisatorisk utfordring er samarbeid og dialog med medarbeidere i offentlige organisasjoner som skal implementere elektronisk handel. Samarbeidet bør ikke bare skje med disse organisasjoners ledelse men også med representanter for de medarbeidere som vil berøres både indirekte og direkte. Det å skape grunnlag for faktisk endringsvilje i de enkelte organisasjoner vil være avgjørende for om programmet vil lykkes med sine målsettinger.

Utfordringene når det gjelder organisering kan også sees på fra et overordnet perspektiv, når det gjelder forvaltningen som helhet. Organisering av sentrale innkjøpsfunksjoner i staten og kommunene er et tema som er viktig å se programmet i sammenheng med. I Danmark har Innkøbservice AS, et aksjeselskap eid i fellesskap av stat og kommuner, spilt en viktig rolle, både som strategisk samlingspunkt for offentlig sektors initiativer på området, og som et serviceorgan for innkjøpere. Det er nærliggende å reise spørsmålet om en tilsvarende ordning bør kunne etableres for norsk offentlig sektor. Behovet for å se stat og kommuner som en helhet i forbindelse med offentlige innkjøp har allerede blitt erkjent gjennom innretningen av programmet og dets målgruppe. Diskusjoner på programmets strategiske nivå bør kunne ta for seg behovet for sentrale service- og strategiske funksjoner i tilknytning til offentlige innkjøp og komme med anbefalinger til relevante instanser.

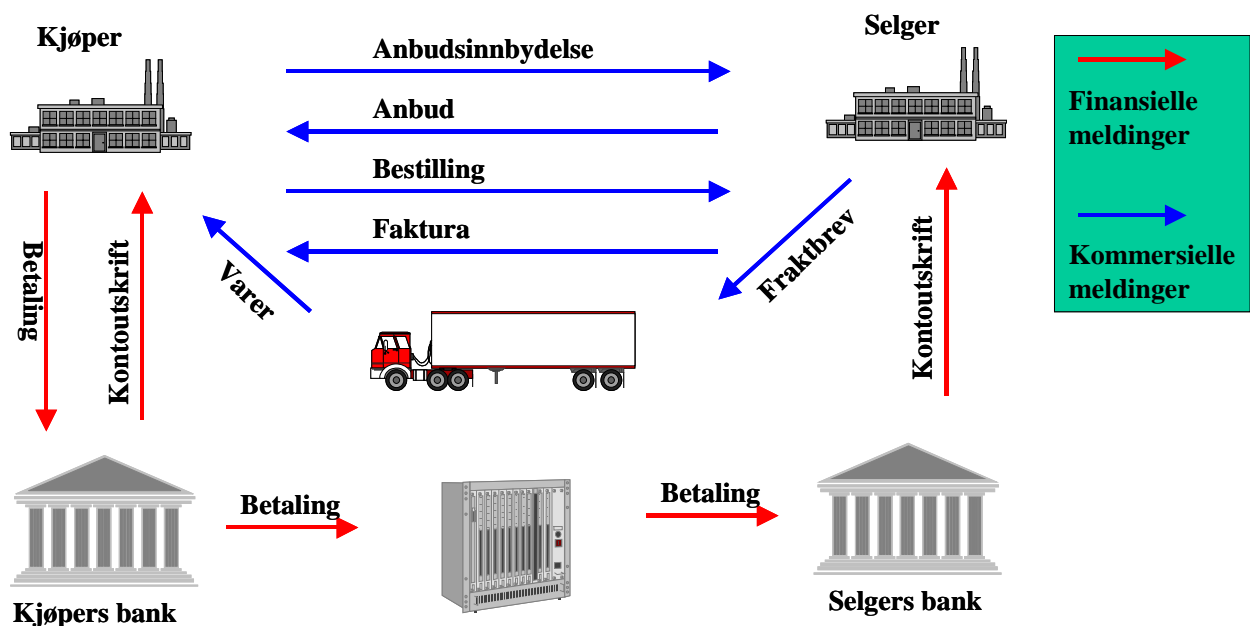
Under beskrivelsen av de tekniske utfordringer blir det angitt at det er viktig å skape og være pådriver for utvikling av løsninger som økonomisk og teknisk er egnet for mindre offentlige organisasjoner. Det er en forutsetning for suksess for elektronisk handel i det offentlige at det gjennomføres en bred implementering. Dette er en like stor organisatorisk utfordring som teknisk. Dette vil også hjelpe SMBene som mange mener elektronisk handel i det offentlige kan utgjør en trussel mot. Det kan imidlertid også være det motsatte. SMBer har mindre byråkrati og er oftest langt bedre til raskt å innarbeide endrede krav fra markedet. Innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp kan derfor innebære nye muligheter heller enn "trusler" for denne typen bedrifter. Det er imidlertid en utfordring for programmet å spre tilstrekkelig og egnet informasjon til denne.

2.2 Teknologiske utfordringer

2.2.1 "Tradisjonell" EDI – én til én relasjoner

Elektronisk handel har tradisjonelt vært implementert ved innføring av EDI (Electronic Data Interchange). Tradisjonell EDI har imidlertid ikke fått den vekst og utbredelse som har vært forventet. Fremveksten av Internett er av mange ansett som den tekniske løsningen på de uløste problemstillinger knyttet til den tradisjonelle EDI. Tradisjonell EDI og Internett behøver imidlertid ikke fremstilles som teknologier i "konflikt" med hverandre, men heller teknologier som virker utfyllende i forhold til hverandre og som har sine fortrinn under ulike vilkår.

Hvorfor har den tradisjonelle EDI ikke hatt noen stor grad av suksess, og hva kan vi lære av dette? Opprettelsen av UN/EDIFACT (United Nations EDI For Administration, Commerce and Transport) i 1986 ble gjort for skape én internasjonal standard innen overføring av kommersielle meldinger⁶. Ved bruk av kommersielle UN/EDIFACT-meldinger mellom to aktører må disse avtale ytterligere presisering av den utarbeidete meldingsstandard. Etablering av slik avtale om anvendelse av EDIFACT-standard er tidkrevende for begge parter og dermed kostnadsdrivende. Ingen enkeltaktør er tilstrekkelig stor til å "etablere" en så presis anvendelse av EDIFACT-standard at alle andre aktører uten forbehold kan implementere den samme anvendelsen. Videre er tilgjengelig programvare for bygging og tolking av EDIFACT-meldinger forholdsvis kostbar å implementere og vedlikeholde i en virksomhet. Kommersiell informasjonsutveksling basert på EDIFACT-standard forblir dermed en ordning for aktører med store informasjonsvolum i et én til én forhold⁷, eller i beste fall én til mange, der den tradisjonelle informasjonsflyten med manuell behandling av de samme data i hvert ledd i handelssyklusen opprettholdes (vist i Figur 1 nedenfor).

Figur 1 - Handelssyklusen før implementering av elektronisk handel

Det denne utviklingen kan lære oss er hvor viktig det er å skape standardiserte grensesnitt, som benyttes av et tilstrekkelig antall brukere, for informasjonsutveksling slik at både kjøpere og leverandører kan implementere og benytte "én" meldingstype for å kommunisere ovenfor alle sine forretningspartnere. Særlig for den strukturerte informasjonsutvekslingen som muliggjør automatiserte prosesser i både kjøperens og leverandørens endesystemer (ordre-, økonomisystem og lignende) er dette viktig. Én av hovedutfordringene for programmet vil derfor være å skape det "limet" som vil gjøre de åpne elektroniske nettverk til arena og transportvei for strukturert informasjonsutveksling i et mange til mange forhold. Vi ser allerede en utvikling der EDI-løsninger flyttes over fra VØT-nettverk til Internett (som transportvei), samtidig som det arbeides intensivt i flere kommersielle konsortia for å utvikle strukturerte meldinger for e-handel basert på XML, slik at potensialet i Internett-teknologi skal kunne utnyttes fullt ut når det gjelder bedrift til bedrift elektronisk handel.

⁶ <http://www.edipro.no>

⁷ Innføring av elektronisk handel i offentlig innkjøp; DEL I: Erfaringsrapporten punkt 3.3.2

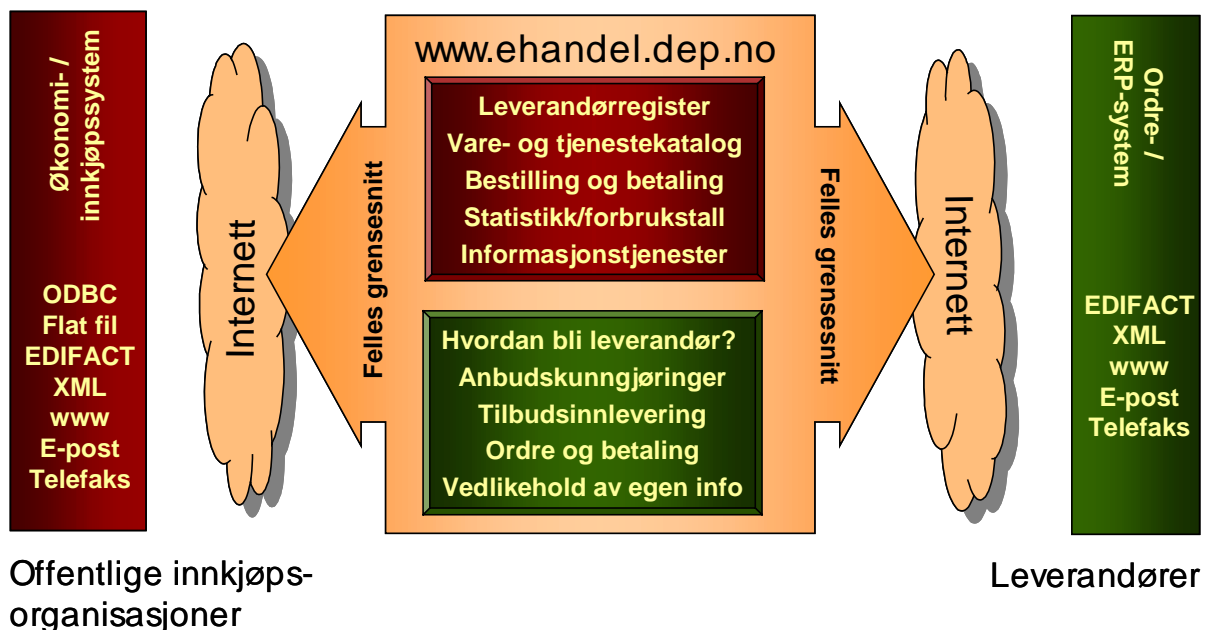
Tradisjonell EDI (dersom man legger EDIFACT-baserte meldinger utvekslet i VØT-nett i dette begrep) er ikke løsningen for alle typer organisasjoner og for alle typer kjøpsprosesser. Ny teknologi og nye måter å kommunisere elektronisk med leverandørmarkedet vokser frem. Vi ser at også at "tradisjonell" EDI på sikt vil bli erstattet av en strukturert informasjonsutveksling basert på XML og Internett-protokoller.

2.2.2 Elektronisk markeds plass – mange til mange relasjoner

Teknologisk er hovedutfordringen ved en elektronisk markeds plass knyttet til å etablere løsninger som gjør det mulig for innkjøpsorganisasjoner og leverandører å velge kommunikasjonsform og nivå for integrasjon mot egne systemer uavhengig av handelspartnerens teknologiske modenhet og forutsetninger.

I prinsippet vil en markeds plass kunne fungere som innkjøpsorganisasjonens innkjøpssystem og som leverandørens ordrebehandlingssystem. Nærmere spesifisering av funksjonalitet og driftsmodell for markeds plassen vil måtte gjøres i samarbeid med brukerrepresentanter fra begge sider og sammen med potensielle leverandører av markeds plassteknologi.

En markeds plass vil bestå av et sett med tjenester mot innkjøpsorganisasjonene og leverandørene, og det vil etableres felles grensesnitt basert på teknologi/standarder som XML og UN/EDIFACT mot omgivelsene. En prinsippskisse av en mulig markeds plass for det offentlige er gjengitt i Figur 2 nedenfor.

Figur 2 – Skisse av en elektronisk markeds plass for det offentlige

En elektronisk markeds plass som skissert over vil for etatene være et teknologisk hjelpemiddel til å implementere egen forsyningsstrategi. I første omgang ved at det legges til rette for enkel bruk av tilgjengelige rammeavtaler, men på sikt også ved å understøtte andre aktiviteter i anskaffelsesprosessen. Fordelene for innkjøpsorganisasjonene er blant annet knyttet til reduserte innkjøpskostnader ved bedre utnyttelse av inngåtte rammeavtaler gjennom at den enkelte ansatte med innkjøpskompetanse gis enkel tilgang til bestillingsmekanismer og oppdatert informasjon og priser på rammeavtaleprodukter, ved at innkjøpsfunksjonen gis enkel tilgang til informasjon om leverandører og deres produkter ved

kvalifisering, og reduserte transaksjonskostnader ved hel eller delvis automatisering av informasjonsoverføring mellom bestillings- og betalingssystemer og interne innkjøps- og/eller økonomisystemer. For leverandørene er gevinstene i første rekke knyttet til større volumer på inngåtte rammeavtaler, reduserte kostnader ved å distribuere informasjon om eget produktspekter til sluttbrukerne i det offentlige, reduserte kostnader ved etablering av salgsløsninger mot nye kunder i det offentlige, reduserte utgifter ved deltakelse i kvalifikasjonsrunder mot det offentlige, og reduserte transaksjonskostnader ved hel eller delvis automatisering av informasjonsoverføring mellom ordre- og betalingssystemer og interne salg- og/eller økonomisystemer.

En av de praktiske utfordringene knyttet til etableringen av en slik markeds plass er å sikre at små etater og mindre bedrifter også kan hente ut fordeler ved å delta på markeds plassen.

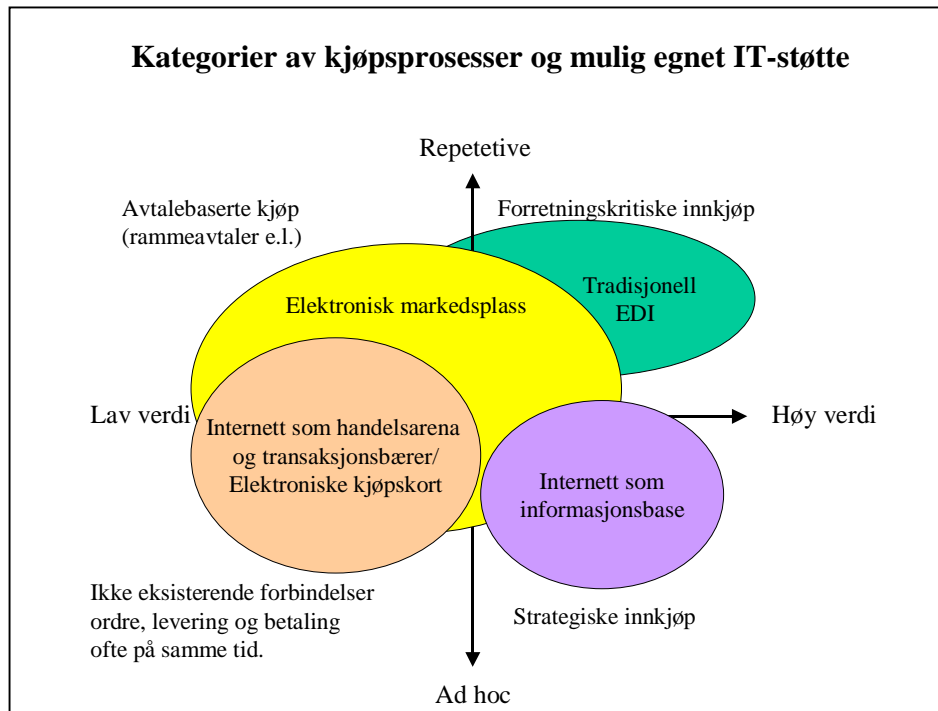
Videre vil det være en utfordring for programmet å være pådriver i forhold til IT-bransjen for å få til utvikling av gode og kostnadseffektive løsninger for integrasjon mot den elektroniske markeds plassen. Utviklingen av standarder for informasjonsutveksling vil bidra til at IT-bransjen kan forholde seg til entydige rammer for utviklingen av sine systemer og løsninger. Det er viktig for alle aktører at det er et mangfoldig tilbud av løsninger som er meget kostnadseffektive (billige) og som er enkle å implementere og vedlikeholde. Bare på denne måten vil programmet kunne lykkes med å skape grunnlag for en bred implementering av elektronisk handel i det offentlige også i de mindre offentlige etater og samtidig legge til rette for at små og mellomstore bedrifter (SMB) også kan ta den i bruk.

2.2.3 Valg av løsning

Å avgjøre egnethet av de enkelte anvendelsesmåter av ulike teknologier til å støtte ulike typer av kjøpsprosesser er ikke alltid like lett. En enkel og overordnet måte å klassifisere slike valg kan være som følger.

De ulike kjøpsprosesser kan kategoriseres etter en enkel inndeling ved to ulike kriterier - kjøpets verdi og hvor ofte det forekommer eller repeteres⁸. Dette er kriterier som er avgjørende for hvordan informasjonsflyten mellom kjøper og leverandør er i forbindelse med den enkelte handel. Dette igjen er avgjørende for hvilke typer løsninger som er mest egnet og hvordan disse kan bidra til å heve kvaliteten i og effektivisere den enkelte handelsprosess. En oversikt over egnede løsninger avhengig av type innkjøp vises i Figur 3 nedenfor.

⁸ Tilbakemelding gitt av firmaet KPMG i forbindelse med høringsrunden for programforslaget

Figur 3 - Kategorier av kjøpsprosesser og mulig egnet IT-støtte for elektronisk handel

Sett i en slik kontekst, vil den viktigste utfordringen være å skape klarhet i hvilke løsninger som er best egnet i de enkelte tilfeller for de ulike typer av organisasjoner. Dette heller enn å foreta et valg av én av disse formene for elektronisk handel i det offentlige.

Likeledes vil det være en stor utfordring å skape tilstrekkelig samspill mellom de ulike teknologier slik at mangfold og konkurranse driver den teknologiske utvikling videre i en form som sikrer at kvalitet og effektivitet hos de offentlige organisasjoner og deres leverandører kontinuerlig forbedres med støtte i elektroniske handelsprosesser.

På denne bakgrunn vil programmet søke en tilnærming til informasjonsflyten i handelssyklusen som gir størst mulig fleksibilitet i forhold til det mangfold av behov, teknologisk modenhet og eksisterende løsninger som finnes i det offentlige og blant leverandørene til det offentlige. Alle offentlige virksomheter skal få mulighet til å forholde seg til ett "tilknytningspunkt" for kommunikasjon med sine nåværende og potensielle leverandører. På tilsvarende måte vil leverandørmarkedet kunne koble seg til et felles "tilknytningspunkt" mot det offentlige. Valg av kommunikasjonsmetode og -standard, samt omfang av integrasjon mot interne systemer er opp til den enkelte aktør og dennes behov og forutsetninger. Det offentliges og leverandørenes tilknytningspunkter utgjør grensesnitt mot en elektronisk markeds plass. Det vil være en hovedutfordring i programmet å etablere denne markeds plassen og å fylle den med innhold og funksjonalitet som gjør den attraktiv for både innkjøpere og selgere.

3 Sammendrag

Det etableres et program for innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp, med en anslått finansiell ramme på 20,6 mill kroner fordelt over årene 1999 – 2003. Den faktiske årlige ramme vil imidlertid være avhengig av de årlige budsjettbehandlinger. Programmet skal omfatte innkjøp på alle forvaltningsnivåer statlig, fylkeskommunal og kommunal.

Programmet organiseres som en satsing forankret i Statens forvaltningstjeneste, avdeling Statskjøp, som vil ivareta sekretariatet. Det opprettes en styringsgruppe bestående av de mest berørte departementer og Kommunenes Sentralforbund. Det etableres ulike typer referansegrupper og -fora.

Programmet skal organiseres med aktiviteter på to nivåer, både strategiske og operative aktiviteter. Det vil på begge nivåer innen programmets virksomhet være nødvendig med koordinering mot andre deler av det arbeid som gjøres i forbindelse med handlingsplanen for tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen.

Av beskrivelsen går det frem at om programmet skal lykkes, er det nødvendig at elektronisk handel gis fokus og prioritet i alle berørte organisasjoner. Dette gjelder i leverandørmarkedet, i IT-bransjen men først og fremst i de offentlige etater. Programeieren vil være AAD. Programmet skal dog forankres i de departementer som berøres mest i forbindelse med implementering av elektronisk handel i det offentlige.

Videre ønskes det å involvere ulike statlige og kommunale organisasjoner, samt næringslivet. For å sikre samarbeid med leverandørmarkedet er det viktig å engasjere enkeltaktører og ikke minst bransjeorganisasjoner. Videre er det viktig å sikre et konstruktivt samarbeide med IT-bransjen. Videre ønskes kontakt og samarbeid med ulike miljøer i Norge som allerede i dag arbeider aktivt med elektronisk handel.

De viktigste kostnadsområder for programmet vil være programledelse med overordnede strategiske aktiviteter, støtte til å gjennomføre pilotprosjekter og tiltak for kompetanseheving og informasjon.

3.1 Strategisk nivå

På dette nivået skal programmet konsentreres om tre fokusområder:

Regler og prosedyrer

Programmet skal bistå relevante regelverksforvaltere med å fjerne hindre i regler og prosedyrer som vanskeliggjør innføring av elektronisk handel i det offentlige.

Arbeidet vil omfatte både regelverk for offentlige anskaffelser, økonomireglement for stat og kommune samt regelverk som regulerer autentisering av dokumenter/aktører og handelsregler.

Felles grensesnitt og organisasjonsutvikling

Programmet vil ha en viktig oppgave i arbeidet med å skape trygghet for at investeringer som gjøres blant offentlige etater, i IT-bransjen og i leverandørmarkedet vil ha høy anvendelsesgrad. Dette skal sikres gjennom at programmet er aktive i opprettelsen av en

elektronisk markedsplass og i utarbeidelsen av felles grensesnittbeskrivelser mot denne, samt i å klargjøre kriterier for valg av løsninger i ulike typer organisasjoner og ved ulike typer innkjøpsprosesser. Dette er også en vesentlig forutsetning for å lykkes i innføring av elektronisk handel i det offentlige i et bredt omfang.

Videre skal programmets virksomhet arbeide med å utarbeide materiell som skal gjøre etater bedre i stand til å gjennomføre de organisatoriske endringsprosesser som innføring av elektronisk handel innebærer. Slik materiale kan for eksempel omfatte forslag til prosedyrer og prosessbeskrivelser knyttet til ehandel.

Informasjon og kompetanse

Skal man lykkes med programmet, vil det være viktig å nå ut med informasjon om hele prosjektet og delprosjekter både til offentlige etater, leverandørmarkedet og IT-bransjen. Det er derfor viktig at det utarbeides en informasjonsplan for hele prosjektet. Oppfølging av denne vil derfor være en viktig oppgave. Utvikling av en "vev- og nyhetstjeneste" knyttet til programmet vil være et ledd i dette. Videre er det viktig at programmet fokuserer på kompetanseheving både på kort og lang sikt. Dette kan realiseres ved at det arrangeres seminarer og kurser som fungerer som møteplass og arena for erfaringsutveksling samt at det innledes samarbeid med ulike kurs og høyskoler som underviser innen innkjøp.

Programmet bør også opprette kontakt med internasjonale miljøer som arbeider på området for å holde seg orientert om utviklingen i andre land.

3.2 Operativt nivå

For å visualisere effekter, samt skape framdrift i implementeringen av elektronisk handel i det offentlige, er det viktig å gjennomføre pilotprosjekter. Det vil også være et samspill mellom aktiviteter på strategisk nivå og slike pilotprosjekter. Pilotprosjekter kan gi verdifulle erfaringer med løsninger som er valgt/velges på overordnet nivå. De enkelte pilotprosjekter kan omfatte hele eller deler av en anskaffelsesprosess eller legge til rette for nye enklere typer prosesser. Pilotprosjekter kan være selvinitierte, med potensialet for å ganne hele offentlig sektor, og initiert av enkelte virksomheter, med overføringsverdi til andre.

Programbeskrivelsen gir anvisning på hvilke krav som bør stilles til pilotprosjektene, både i forhold til innhold, innretting og omfang. Det er videre gitt forslag til mulige pilotprosjekter under noen av innkjøpsfasene, men dette er et område som må utvikles videre etter hvert som programmet skrider frem.

4 Mål, organisering og gjennomføring

4.1 Generelt om arbeidet

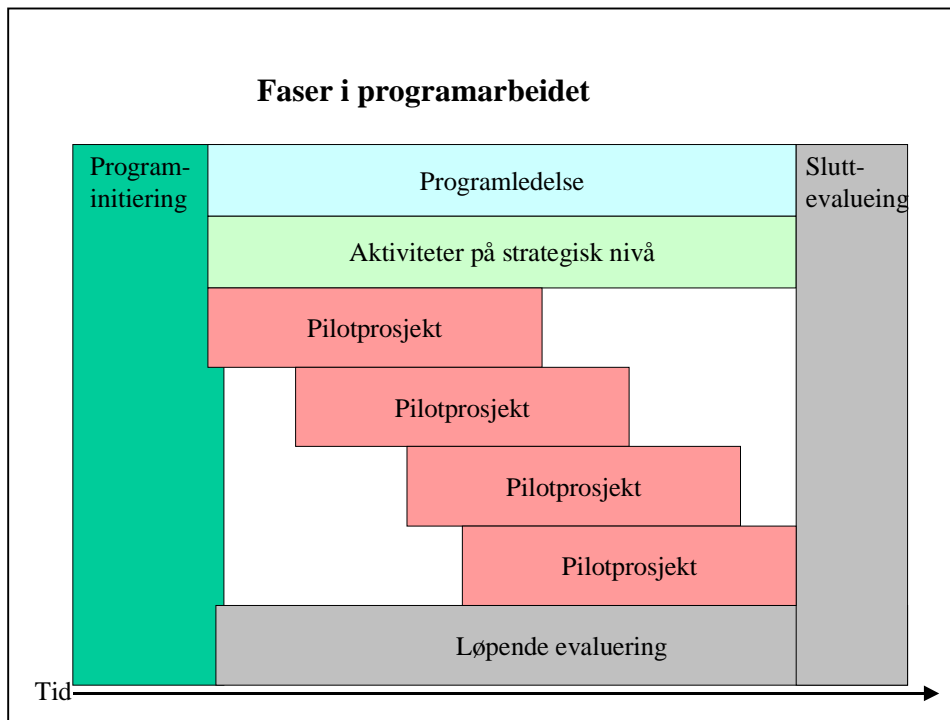
Innføring av elektronisk handel i det offentlige er tidligere beskrevet som både en teknologisk og en organisatorisk utfordring. Programmet er planlagt å gå over fem år særlig på grunn av de organisatoriske utfordringene. I løpet av denne perioden er det imidlertid rimelig å forvente at den teknologiske utviklingen vil gå hurtig frem. Programmet vil derfor måtte gjennomføres nettopp i spenningsfeltet mellom den teknologiske utvikling og møysommelig organisatorisk endringsarbeid. Det er derfor viktig at målsettingene med programmet er klargjort og de kritiske suksessfaktorer for å nå disse mål er identifisert. Disse to faktorer vil beskrives senere i dette kapitlet.

Mange utfordringer knyttet til en bred implementering av elektronisk handel i det offentlige er av overordnet strategisk karakter. Aktiviteter på det strategiske nivå vil derfor være viktige for å muliggjøre og være katalysator for en bred implementering.

De nevnte teknologiske og organisatoriske utfordringene innebærer også at enkelte arbeidsmetoder synes mer lempelige og fornuftige å anvende enn andre. Gjennomføring av ulike pilotprosjekter, hvor ulike former for elektronisk handel benyttes i reelle innkjøpsprosesser, vil være en slik metode. Pilotprosjektene tenkes å spille rollen som "testmiljøer" og "fyrtårn" for satsingen. Felles, overordnede problemstillinger ønskes å behandle i arbeidsgrupper med bred representasjon fra forvaltningen.

Ved en programsatsing som løper over så mange år, som denne er planlagt, er det viktig å vite om aktiviteter og tiltak har den ønskede effekt i forhold til de definerte målgrupper. Det planlegges derfor en løpende evaluering av programmet. I tillegg anses det som viktig å gjennomføre en mer omfattende sluttevaluering av satsingen. Evalueringsarbeidet bør utføres av et miljø som ikke er direkte involvert i arbeidet i programmet.

Med basis i det ovennevnte kan følgende faser for gjennomføring av programmet skisseres:

Figur 4 - Faser i programarbeidet

4.2 Forankring

Innføring av elektronisk handel i det offentlige vil innebære en relativt stor endringsprosess for de berørte offentlige etater. Endringsprosesser krever alltid engasjement fra ledelsen i de organisasjoner som involveres. Programmets styringsgruppe, programledelsen og programmets medarbeidere sammen med programmets eier vil i denne sammenhengen være katalysatorer for å implementere arbeidsmetodikken slik at gevinstpotensialer kan visualiseres og realiseres.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil være programmets eier. For å gi programmet en bred forankring i forvaltningen skal det etableres en bred sammensatt styringsgruppe. Styringsgruppen skal bestå av sentrale departementer, Kommunenes Sentralforbund og berørte organisasjoner og myndigheter. Det anses som viktig at de som utnevnes til å sitte i styringsgruppen har relativt inngående kunnskap både om innkjøpsfaglige problemstillinger og IT.

I tillegg til styringsgruppen skal det etableres tre ulike fora som programmet kan støtte seg til i sitt arbeid. Disse tre fora tenkes å representere brukere (brukerforum), leverandører (leverandørforum) og IT-leverandører (IT-forum). Disse tenkes å være en viktig høringsinstans for styringsgruppen i forhold til programmets overordnede arbeid og planer. Disse foraenes medlemmer skal godkjennes av styringsgruppen. Nærmere om programmets organisering og deltagere følger under punkt 4.5 nedenfor.

Programmets gjennomføring må også sees i sammenheng med andre relevante aktiviteter og tiltak som AAD gjennomfører innenfor handlingsplanen for tverrsektoriell IT-utvikling. De mest aktuelle tiltakene er arbeidet knyttet til utvikling av en elektronisk infrastruktur for forvaltningen, gjennomføring av prosjekter for elektronisk innrapportering fra næringslivet samt tiltak innen innføring av elektronisk saksbehandling i forvaltningen.

4.3 Programmets mål

Innføring av elektronisk handel i det offentlige er i seg selv ikke et mål. Hovedmålsettingen for programmet er knyttet til å heve kvaliteten i de offentlige anskaffelsesprosesser slik at programmets overordnede målformulering blir:

Bruk av elektronisk handel i det offentlige skal bidra til at kostnadene ved anskaffelser synker betraktelig og at kvaliteten i de offentlige anskaffelsesprosesser heves. Frigjorte ressurser skal bidra til at virksomheter i større grad kan konsentrere seg om sine primæroppgaver.

Fokuset på de offentlige anskaffelsesprosesser innebærer at det er kostnader som går med til innkjøpsvirksomhet som skal angripes. Lavere innkjøpsbudsjetter vil være en sekundær effekt i denne sammenheng. Innføring av elektronisk handel i det offentlige betinger implementering av teknologi og teknologiske standarder. Det er dog endringer av organisatorisk karakter som muliggjør de største gevinster, fordi det er det administrative arbeidet med innkjøp som profesjonaliseres og kvalitativt forbedres. Dette fremkommer tydeligere i presiseringen av hvilken mening som ligger i målsettingen om å heve kvaliteten i anskaffelsesprosessene:

Kvalitative mål:

- Frigjøre kritisk personell til primæroppgaver
- Heve sin innkjøpskompetanse
- Opptre som mer krevende kunder og oppnå gunstigere vilkår i leverandørmarkedet
- Redusere ukurans og feil i anskaffelser og lagerhold
- Bedre egen økonomistyring

Ovennevnte målsettinger har helt klart en forankring i innkjøpsfaglige synspunkter og er myntet på dem som arbeider innenfor disse problemstillinger. Disse målsettinger vil også være mulig å uttrykke kvantitativt i forbindelse med de enkelte pilotprosjekter. Det anses i tillegg som nødvendig at det etableres målsettinger som er lettere å formidle til bredere grupper. Slike målsettinger bør være konkrete, enkle og kvantifiserbare:

Kvantitative mål:

- 50 % av alle kjøpstransaksjoner skal gjennomføres ved elektroniske anskaffelsesprosesser innen utgangen av 2003.
- 20 % av anskaffelsesverdien skal anskaffes ved elektroniske anskaffelsesprosesser innen utgangen av 2003.

I tillegg til disse overordnede mål skal det utarbeides konkrete mål for hvert enkelt delprosjekt og aktivitet under programmet.

Innføring av elektronisk handel i det offentlige vil ikke ha positiv effekt utelukkende for de offentlige oppdragsgivere men også for deres leverandører. Det er helt klart at leverandørmarkedet påvirkes av hvordan de offentlige organisasjoner i Norge handler de varer og tjenester de har behov for. En forbedring i offentlige anskaffelser kan gi næringslivet øket

konkurranseskraft⁹. Ved å heve kvaliteten i de offentlige anskaffelsesprosesser ved hjelp av elektronisk handel utvikles leverandørene slik at de får styrket sin konkurransekraft. Videre vil de trolig få effektivisert og hevet kvaliteten i sine ordre- og salgsrutiner slik at fokus endres fra rutinemessig registreringsarbeid til dekning av kundens (det offentliges) behov. Det er også sannsynlig at leverandører vil få lettere tilgang til offentlige kjøpsprosesser og oppleve større grad av likebehandling fra offentlige oppdragsgivere.

4.4 Programmets fokusområder

Innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp nødvendiggjør aktiviteter på en rekke områder. Det anses i denne sammenheng som viktig å dele arbeidet inn på en slik måte at fokus på de overordnede målsettinger holdes og at ikke alle problemstillinger skal løses i én aktivitet. Med dette som basis planlegges programmet gjennomført med tre fokusområder. Disse tre er:

Programmets tre fokusområder:

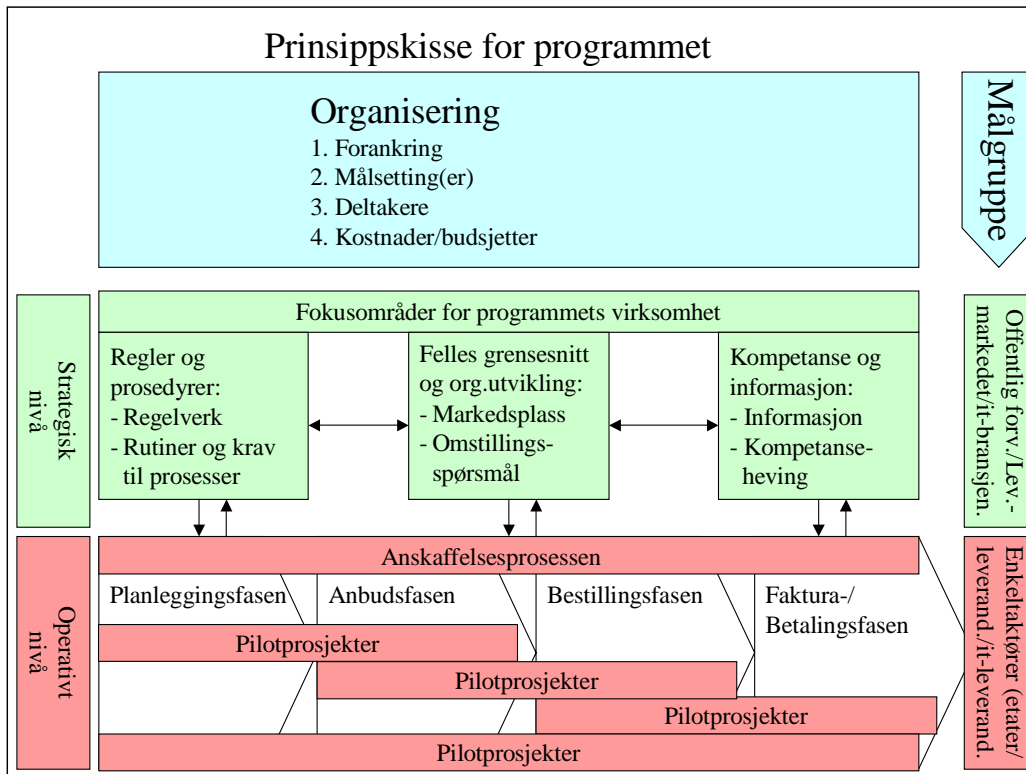
- Regler og prosedyrer
- Felles grensesnitt og organisasjonsutvikling
- Kompetanse og informasjon

Prioritering og vektlegging av tiltak og aktiviteter som skal gjennomføres under programmet skal skje på basis av en løpende vurdering i samarbeid mellom styringsgruppe og programledelse. I denne programbeskrivelsen finnes imidlertid et overordnet forslag til ulike aktiviteter og tiltak som kan gjennomføres.

Skal programmet lykkes med å realisere de målsettinger som er beskrevet under punkt 4.3 ovenfor er det nødvendig å gjennomføre tiltak og aktiviteter både på et overordnet strategisk nivå og på et operativt nivå. Aktiviteter på det strategiske nivå skal lede ut i faktisk implementering og anvendelse av elektronisk handel ved innkjøp til det offentlige. For å teste ideer og for å kvalitetssikre det som utføres på det strategiske nivå skal det gjennomføres aktiviteter også på operativt nivå. Det legges opp til et tett samspill mellom det strategiske og det operative nivå.

⁹ Norge - en utkant i forkant, næringsrettet IT-plan 1998-2001 s. 29

Disse prinsippene sett i forhold til de vanlige elementer i en anskaffelsesprosess er illustrert i Figur 5 nedenfor.

Figur 5 - Prinsippskisse for programmet

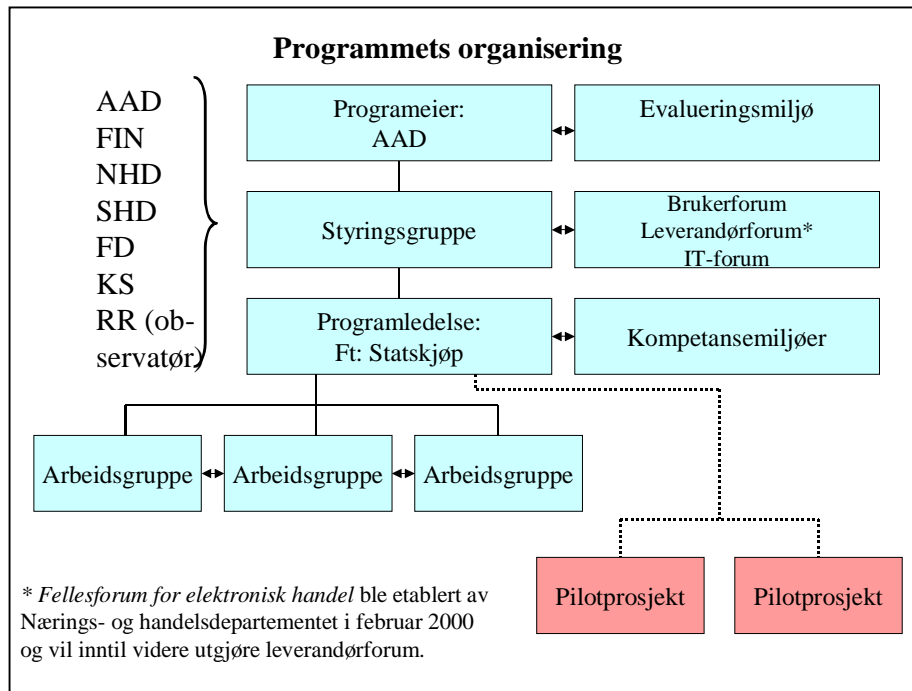
4.5 Organisering og deltakere

En suksessrik gjennomføring av program for elektronisk handel i det offentlige er avhengig av at det som utarbeides og utvikles faktisk implementeres i offentlige virksomheter.

Samarbeidet med miljøer som representerer offentlige etater, leverandørmarkedet, IT-bransjen og fagmiljøer innenfor elektronisk handel vil derfor bli av avgjørende viktighet for programmet. Det er disse aktørene som vil påvirkes av, og kunne nyttiggjøre seg resultater av programmets arbeid. I tillegg til de fora nevnt under punkt 4.2 ovenfor ønskes de enkelte virksomheters deltagelse organisert blant annet i ulike arbeidsgrupper som skal løse konkrete utfordringer og aktiviteter på det strategiske nivået. Virksomheter kan også delta gjennom pilotprosjekter.

I Figur 6 nedenfor er den planlagte organiseringen av programmet presentert¹⁰.

¹⁰ AAD, FIN, NHD, FD og SHD er offisielle forkortelser for ulike departementer. RR=Riksrevisjonen og KS=Kommunenenes Sentralforbund.

Figur 6 - Programmets organisering

Etablering av, og utvelgelse av deltagere innen de ulike arbeidsgrupper vil programmets ledelse være ansvarlig for. Under er det listet opp noen organisasjoner som kan være aktuelle. Dette for å anskueliggjøre bredden som tenkes i arbeidet. Listene må ikke betraktes som uttømmende og de behøver ikke å reflektere den endelige deltagelsen i programmet.

4.5.1 Aktuelle deltakere under området regler og prosedyrer

Aktiviteter under dette fokusområdet vil i stor grad baseres på det kartleggingsarbeidet NHD har gjennomført for å identifisere hindre for at elektronisk handel kan tas i bruk i det offentlige. Programmets rolle vil være å utarbeide kommentarer til de instanser som forvalter/utvikler de enkelte regelverk. I dette arbeidet vil det være behov for innspill fra "praktiske miljøer" om hvordan ulike regelverk eventuelt er en hindring for implementering. Likeledes vil det være behov for å trekke inn relevante "eiere" av de berørte lov- og regelverk samt nødvendig juridisk kompetanse. Aktuelle deltakere for å ivareta nevnte hensyn kan være:

Aktuelle deltakere under området regler og prosedyrer:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Finansdepartementet
- Arbeidsgruppen "Juss og EDI (Norsk EDIPRO)"
- Næringslivets forum for offentlige anskaffelser
- Riksrevisjonen
- Ulike offentlige etater (brukere)

4.5.2 Aktuelle deltakere under området felles grensesnitt og organisasjonsutvikling

Dette fokusområdet er det mest vidtrekkende og involverer både teknologiske og organisatoriske spørsmål. Det er viktig at de aktiviteter som skjer i ulike prosjektgrupper og fora under dette fokusområdet ivaretar "brukernes" hensyn. Dette for å sikre faktisk

implementering og bred utbredelse av de standarder og løsninger som utvikles/utarbeides under programmet. Aktuelle kandidater for å ivareta nevnte hensyn kan være:

Aktuelle deltakere under området felles grensesnitt og organisasjonsutvikling:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Finansdepartementet
- Kommunenes Sentralforbund
- Ulike offentlige etater (brukere)
- Statskonsult
- Norsk EDIPRO
- Norsk regnesentral
- E-forum
- Prosjektdeltagere fra "Elektronisk handel i helsesektoren"
- IT-leverandører
- Arbeidstakerorganisasjoner
- Leverandører i særlig relevante bransjer og e-handelsvirksomheter

4.5.3 Aktuelle deltakere i området kompetanse og informasjon

Dette fokusområdet representerer først og fremst aktiviteter som vil utføres internt i programmet. Under er imidlertid nevnt noen deltakere som kan være aktuelle for gjennomføringen av noen av de tenkte aktiviteter:

Aktuelle deltakere i området kompetanse og informasjon:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Kommunenes Sentralforbund / KSI
- Statskonsult
- Høyskole-/skolemiljøer innen innkjøp/anskaffelser
- E-forum
- Norsk Regnesentral

4.6 Kostnader og budsjetter

De direkte kostnader knyttet til gjennomføringen av programmet er anslått til totalt 20,6 millioner kroner. De faktisk årlige rammer vil imidlertid avgjøres i forbindelse med de enkelte års budsjettbehandlinger. De viktigste kostnadsområder vil være programledelse, gjennomføring av pilotprosjekter og informasjons- og kompetanseaktiviteter. Under følger en nærmere beskrivelse av de enkelte kostnadsområder.

4.6.1 Programledelse

Programledelsen er planlagt å bestå av et relativt lite antall medarbeidere. I mye av arbeidet som skal utføres vil man være avhengig av spisskompetanse innen ulike områder. Slik spisskompetanse vil være vanskelig å rekruttere og utvikle uten å bygge opp en stor og mangfoldig organisasjon og programledelsen vil følgelig, i mye av sitt arbeid, ha behov for bistand fra ulike fagmiljøer og konsulenter. Det er derfor lagt inn rom i budsjettet for å kjøpe slike tjenester ved behov.

Med basis i dette kan følgende hovedkomponenter for kostnadsområdet programledelse skisseres:

Komponenter for kostnadsområdet programledelse:

- Lønn og personalkostnader til medarbeidere.
- Reise og møtekostnader.
- Kjøp av kompetanse og konsulent tjenester
- Utredninger.

Ovennevnte kostnader forutsetter at programledelsen legges til en allerede etablert administrativ infrastruktur med regnskaps-, personal- og kontorkostnader dekket.

4.6.2 Pilotprosjekter

Som nevnt under punkt 4.1 ovenfor er det tenkt at arbeidet på det strategiske nivå skal foregå i tett samspill med arbeidet på det operative nivå. En viktig forutsetning for å lykkes på det strategiske nivået er at det arbeidet som gjøres forankres i reelle løsninger som fungerer på det operative nivået. Av denne grunn er det utarbeidet et sett av overordnede kriterier for hensikten med og krav til pilotprosjekter i programmet (beskrevet under punktene 6.1 og 6.2 nedenfor).

Det er planlagt at pilotprosjekter kan støttes med finansiering og/eller med kompetanse/ekspertise fra programmet. Ved finansiell støtte stadfestes det ikke på det nåværende tidspunkt noen fast politikk på om, eller hvilken måte, pilotprosjekter kan støttes. Den enkelte avgjørelse forutsettes at blir fattet basert på relevante vurderinger og i samråd mellom styringsgruppe og programledelse. Pilotprosjekter er imidlertid tenkt å spille en vesentlig rolle. Følgende retningslinjer skal imidlertid følges:

Komponenter for kostnadsområdet pilotprosjekter:

- Finansiering av pilotprosjekter initiert og gjennomført i programmets regi.
- Delfinansiering av pilotprosjekter initiert og gjennomført av andre aktører enn programmet.

Det bør i forbindelse med pilotprosjekter nevnes at kostnadene forbundet med gjennomføring av disse er det kostnadsområdet som det er knyttet størst usikkerhet til. Dette både fordi det kan være stor grad av usikkerhet innen det enkelte pilotprosjekt, men også fordi det på det nåværende tidspunkt er stor grad av usikkerhet om antallet og omfanget av pilotprosjekter som er nødvendig og ønskelig.

4.6.3 Informasjon

Som beskrevet under punkt 5.4 nedenfor anses det som viktig å etablere informasjonsapparat og ordninger som sikrer spredning av og interaktivitet rundt programmets arbeid. Som tiltak for å sikre dette planlegges det å etablere og drive en egen vevetjeneste for programmet, etablere og gi innhold til faste spalter om programmet i relevante media, og arrangement av seminarer og konferanser om temaer som er relevante for programmet. Dette er ikke nødvendigvis aktiviteter som vil gjennomføres av programmets egne medarbeidere men som for det meste kjøpes som tjenester av aktuelle fagmiljøer. De viktigste komponenter for kostnadsområdet informasjon blir da som følger:

Kostnadskomponenter for kostnadsområdet informasjon:

- Etablering og driftning av hjemmeside for programmet.
- Etablere og gi innhold til faste spalter om programmet.
- Arrangere seminarer og konferanser om for programmet relevante temaer.

4.6.4 Budsjett

Nedenstående budsjettforslag gjenspeiler behov for fellesfinansiering av programmet i henhold til målsetninger og aktivitetsnivå omtalt i denne Programbeskrivelsen. Budsjettet foreslås dekket av offentlige bevilgninger direkte til programmet. Øvrige offentlige organisasjoners deltagelse i programaktiviteter foreslås dekket over den enkeltes organisasjons ordinære budsjett. Nærmere spesifisering av budsjett for enkelte kostnadsområder samt fordeling per år i programperioden er foreslått som følger:

Budsjett: Program for elektronisk handel i det offentlige						
	1999	2000	2001	2002	2003	Sum
Programledelse	750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 750 000
Prosjekter	350 000	2 500 000	2 800 000	3 000 000	1 300 000	9 950 000
Informasjon	500 000	1 200 000	1 000 000	800 000	400 000	3 900 000
Sum	1 600 000	5 200 000	5 300 000	5 300 000	3 200 000	20 600 000

Tabell 1 - Budsjett for programmet

1999 vil være et oppstartsår for programmet. Ressursene vil derfor i hovedsak allokere mot etablering av sekretariat og aktiviteter knyttet initiering av programmet, konkretisering av innhold og forankring. Utover i programmet vil kostnader knyttet til konkrete pilotprosjekter øke mens informasjonens andel vil synke. Det er verdt å merke seg at ovennevnte tall ikke inkluderer verdien av hva andre aktører kommer til å benytte av ressurser i forbindelse med gjennomføringen av aktiviteter under programmet.

Dersom løpende bevilgninger til programmet ikke dekker de budsjetterte kostnader vil det i løpet av programmets varighet være behov for omprioritering av aktiviteter og eventuell justering av ambisjonsnivået i programmets målsetninger. Denne oppgaven vil tilligge styringsgruppen for programmet.

5 Strategisk nivå

5.1 Generelt om det strategiske arbeidet

Hovedhensikten med det strategiske arbeidet er å møte de utfordringer som er beskrevet i kapittel 1 ovenfor. Det er også et mål at aktiviteter på dette nivå skal skape rammebetingelser for bred innføring av elektronisk handel i offentlige virksomheter.

Det er særlig i forbindelse med arbeidet på det strategiske nivået at bred deltakelse er nødvendig. Deltakere fra forvaltningen må rekrutteres og relevante organisasjoner må involveres. Hensikten med samarbeidet med de foreslåtte deltagere er å sikre legitimitet, kvalitet og relevans i det som blir utarbeidet innenfor hver av de foreslåtte fokusområder. På denne måten skal grunnlag legges for at det materialet og de standardiserte grensesnittbeskrivelser som utarbeides, faktisk kommer til anvendelse i de enkelte organisasjoner. Videre vil det vektlegges koordinering med arbeid som utføres innen andre offentlige satsinger. Særlig viktig vil være koordinering med Forvaltningsnettsamarbeidet.

I det følgende finnes beskrevet aktiviteter som planlegges gjennomført under programmet på det strategiske nivået. Det vil imidlertid være programledelsen i samarbeid med styringsgruppen som avgjør om de enkelte aktiviteter skal gjennomføres og hvilken prioritet de skal gis.

5.2 Fokusområde – regler og prosedyrer

5.2.1 *Hvorfor viktig?*

Klare og tydelige rettsregler for anvendelse av elektronisk handel er viktig for å eliminere usikkerhet. Det er et hovedpoeng med dette fokusområdet å anskueliggjøre og initiere eventuelle endringer slik at lover og regler bidrar til å fremme implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp. Videre skal relevante prosedyrer som avledes av regelverket være tilpasset elektronisk handel.

5.2.2 *Fokus på offentlige innkjøp*

Nærings- og handelsdepartementet har i løpet av 1999 vurdert nødvendige tilpasninger i lov- og regelverk og funnet flere områder der eksisterende regler er til hinder for eller mangelfulle i forhold til elektronisk handel. Det er viktig å sikre at det arbeid som gjøres under dette programmet blir koordinert med arbeid som allerede er utført eller planlegges utført i Nærings- og handelsdepartementets regi. Programmets rolle vil således være å gjøre løpende vurderinger av hvordan anvendelse av ny teknologi og nye arbeidsmetoder og offentlige anskaffelsesprosesser påvirkes av lov- og regelverk. Dette for å være en pådriver for at regler og prosedyrer tilpasses og tilrettelegges slik at de ikke hemmer, men heller fremmer, implementering av elektronisk handel generelt.

De tre områder som synes av vesentlig betydning for elektronisk handel i offentlige innkjøp, og som programmet foreslås konsentrere sin innsats om er:

- Relevante styringsregelverk, og spesielt anskaffelsesregelverket og økonomireglementet.

- Regelverk for sikkerhet ved gjennomføring av innkjøpstransaksjoner.
- Avtalerettslige spørsmål i forbindelse med utveksling av kommersielle meldinger.

5.2.3 Aktiviteter – regler og prosedyrer

Gjennomgå og initiere utvikling for å fremme elektronisk handel i offentlige innkjøp innen:

- Styringsregelverk (så som anskaffelsesregelverk, økonomireglement etc)
- Regler for sikkerhet ved bruk av elektroniske kommersielle meldinger
- Avtalerettslige spørsmål ved elektronisk handel.

5.3 Fokusområde – felles grensesnitt og organisasjonsutvikling

Uten initiativer fra en tilstrekkelig stor aktør innen handel vil tilstrekkelig standardisering utebli og elektronisk handel, i et bedrift til bedrift forhold, forbli et forhold mellom aktører med meget store volum for informasjonsutveksling. Programmet, gjennom fokusområdet felles grensesnitt og organisasjonsutvikling, skal søke å løse disse problemer ved å ta den nødvendige rollen som samordner og koordinator.

5.3.1 Hvorfor viktig?

Som tidligere nevnt er det store utfordringer, både teknologiske og organisatoriske, som må overvinnes dersom elektronisk handel skal implementeres på bred front innen offentlige innkjøp. Mangel på felles grensesnittbeskrivelser, usikkerhet om hvilke typer løsninger som er mest anvendelig for de ulike tilfeller, og organisatoriske omstillinger for å nevne noen av de viktigste. Skal elektronisk handel implementeres i det offentlige i stort omfang må disse utfordringer håndteres og det er nettopp det dette fokusområdet har som hensikt.

Det er likeledes viktig i dette arbeidet at det i gjennomføringen hele tiden stilles spørsmål om eventuelle nye løsninger. Ny teknologi kan muliggjøre endring og forenkling i arbeidsprosesser som ikke tidligere har vært mulig. Det er viktig at det i arbeidet som utføres, innen dette fokusområdet, ikke skapes “nye” hindringer, men at det utvikles felles standarder som kan anvendes både under dagens og fremtidens teknologiske plattformer.

5.3.2 Teknologirettede aktiviteter

Det er tidligere omtalt viktigheten av å skape felles grensesnitt for informasjonsutveksling. I arbeidet mot en elektronisk markedsplass vil det være behov for å etablere grensesnitt mellom innkjøperorganisasjonenes økonomi-/innkjøpssystemer og markedsplassen, og mellom leverandørenes ordresystem og markedsplassen. Med grensesnitt menes her felles informasjonssett (“meldinger”, “DTD¹¹”) med tilhørende krav til infrastruktur og implementering. Dette som grunnlag for en enkel og økonomisk forsvarlig implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp. Områder det vil være aktuelt å utarbeide grensesnittbeskrivelser innen, er:

¹¹ DTD – Document Type Definition, en beskrivelse av struktur i elektroniske dokumenter som stammer fra ISO-standarder som SGML og som også benyttes til å definere datastrukturer i XML.

- Informasjonsinnhold
- Informasjonsformater
- Tekniske spesifikasjoner for integrasjon
- Implementeringsregler

Det kan være aktuelt å etablere arbeidsgrupper innen hvert av disse områdene. Disse arbeidsgruppene vil initieres og styres gjennom programmet, men deltagere og faktisk utførelse vil nødvendigvis kreve ekspertdeltagelse fra ulikt hold. Under punkt 4.5 ovenfor er det nevnt aktuelle deltagere til disse arbeidsgruppene.

Ovennevnte arbeid vil basere seg på internasjonale standarder der dette finnes. For grensesnittet mellom markeds plass og leverandørenes systemer innebærer dette eksempelvis at UN/EDIFACT standarden vil legges til grunn der den er relevant og gyldig. Likeledes vil internasjonale standarder for anvendelse av XML, når de blir introdusert, legges til grunn der de er relevante og gyldige. Det er et mål for programmet å utarbeide anvendelsesveiledninger for alle relevante informasjonssett som kan være aktuelle å utveksle i forbindelse med elektronisk innkjøp. I arbeidet med grensesnitt mellom innkjøpsorganisasjonenes systemer og markeds plassen vil fokuset i større grad rettes mot de systemløsningene som faktisk er i bruk i det offentlige. Her vil det eksempelvis være aktuelt å inngå samarbeid med rammeavtaleleverandørene på økonomisystemer til staten, og de største aktørene mot kommunemarkedet for å sikre at det offentlige tilbys gode og kostnadseffektive koblinger mellom egne systemer og markeds plassen.

På kortere sikt vil fokuset for arbeidet med en elektronisk markeds plass på Internett være rettet mot å legge til rette for elektroniske avrop på rammeavtaler som er inngått av offentlig sektor. Over tid vil tjenestespekteret på markeds plassen også kunne utvides til å håndtere større deler av anskaffelsesprosessen.

Tilrettelegging av nøytrale varenomenklaturer (som for eksempel GAR¹²) på elektronisk form til bruk ved elektroniske avrop på rammeavtaler er også et spørsmål som programmet bør beskjefte seg med.

5.3.3 Aktiviteter knyttet til organisasjonsutvikling og omstilling

Implementering av elektronisk handel i en offentlig virksomhets innkjøp vil innebære relativt store organisasjonsendringer. Alle slike endringsprosesser vil kjennetegnes ved noen fellestrekk og problemstillinger. En systematisering og strukturering av disse fellestrekk og problemstillinger vil kunne gjøre implementeringsarbeidet enklere for den enkelte offentlige organisasjon. Det foreslås av denne grunn å utarbeide veiledere/håndbøker i hvordan den enkelte etat kan og bør gjennomføre en implementering av elektronisk handel i sine innkjøp.

Det foreslås å utarbeide veiledningsdokumentasjon i implementering av elektronisk handel i offentlige etater. Slik materiale tenkes å behandle både tekniske og organisatoriske spørsmål. Dokumentasjonen vil basere seg på veiledning i implementering ved å benytte de felles grensesnitt som tenkes utviklet/utarbeidet under programmet som er omtalt under punkt 5.3.2 ovenfor. I denne sammenheng er det også naturlig å se på utvikling av standardiserte prosesser knyttet til elektroniske innkjøp. Denne type arbeid bør være forankret i, og

¹² GAR – Generisk Artikkelregister, som inneholder ca 7.000 standardiserte varebetegnelser og -nummer innen områdene medisinsk forbruksmateriell og kontorrekvisita.

koordinert med, arbeidet med fokusområdet regler og prosedyrer beskrevet i punkt 5.2 ovenfor.

Videre planlegges det å utvikle et metodeverk for å måle gevinster i forbindelse med implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp. Metodeverket som utvikles skal lages i en sånn form at alle som iverksetter prosjekter skal kunne bruke det for å løpende måle resultater av satsingen økonomisk så vel som organisatorisk. Utvikling av slikt metodeverk er viktig for å visualisere effekter av innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp samt som grunnlag for evaluering alle pilotprosjekter.

Det kan være aktuelt, i noen tilfeller, at programmets medarbeidere kan delta i konkrete pilotprosjekter som rådgivere. Slik deltagelse vil eventuelt avgjøres av programledelsen i hvert enkelt tilfelle.

5.3.4 Aktiviteter – felles grensesnitt og organisasjonsutvikling

Tekniske aktiviteter:

- Krav til infrastruktur
- Utvikling av felles grensesnitt
- Sikkerhet og implementering (enhetlige implementeringsregler)

Organisatoriske aktiviteter:

- Utarbeide veileder for innføring av elektronisk handel
- Definere standardiserte prosesser for elektronisk innkjøp
- Utarbeide veileder og metodeverk for å evaluere gevinster i forbindelse med implementering av elektronisk handel.

5.4 Fokusområde – kompetanse og informasjon

Oppmerksomheten rundt elektronisk handel som fenomen er for tiden meget stor i mediene. Likeledes tilbys det stadig seminarer og konferanser om temaet. Felles for denne oppmerksomheten er imidlertid at den fokuserer veldig mye på Internett og elektronisk handel som salg til forbrukere. Det er generelt liten oppmerksomhet rundt problemstillinger knyttet til å gjennomføre profesjonelle innkjøp ved hjelp av elektronisk handel og da spesielt knyttet til offentlige innkjøp. Oppmerksomhet, fokus og kompetansetilbud rundt de muligheter som ligger i anvendelse av elektronisk handel i offentlige innkjøp vil derfor være viktig fordi dette ikke ivaretas av private aktører i tilstrekkelig grad.

5.4.1 Hvorfor viktig?

Under punkt 4.5 ovenfor er det beskrevet viktigheten av deltagelse fra ulike organisasjoner som berøres av arbeidet som utføres i forbindelse med programmet. I tillegg til de miljøer og representanter som deltar direkte i programmets arbeid er det ønskelig med mangfoldig og bredt engasjement fra øvrige offentlige etater, leverandører så vel som IT-leverandører. Dette fokusområdet skal bidra til den nødvendige interaktivitet mellom programmet og de berørte organisasjoner.

For mye av arbeidet som skal utføres i programmet, særlig innen fokusområdet felles grensesnitt og organisasjonsutvikling, er det avgjørende at resultatene blir gjort tilgjengelig for alle relevante organisasjoner. Forslag til felles grensesnitt og veiledninger har ingen verdi

dersom ingen benytter disse. Informasjon om og tilgjengelighet av disse er derfor viktig virkemiddel for å gjøre programmet til en suksess.

5.4.2 Informasjon

Det planlegges å etablere en egen vevtjeneste for programmet. Denne skal fungere som informasjonskanal for alt som utarbeides og skjer under programmet. Videre planlegges det at tjenesten skal fungere som et sted hvor det er mulig for aktører, som ikke deltar direkte i arbeidet som gjøres i forbindelse med programmet, å gi tilbakemeldinger og synspunkter. Etablering og drifting av en vevtjeneste vil derfor være en prioritert oppgave.

En slik vevtjeneste vil også kunne fungere som distribusjonskanal for arbeidet som gjøres i programmet. Standarder, håndbøker, veiledere etc. kan legges som nedlastbare filer slik at den enkelte selv kan "hente" det som er av interesse.

Det planlegges videre å etablere og gi innhold til faste spalter i relevante media som Innkjøpsbilaget (Norsk Lysingsblad) og Forsyning (Kommunesektorens Innkjøpsforum), der mye av det samme som tenkes presentert på hjemmesiden vil bli presentert i kortform. Den papirbaserte informasjonen tenkes fungere som markedsføring av den elektronisk baserte informasjonen som finnes på vevtjenesten.

Aktiviteter under dette området skal beskrives i, og gjennomføres i henhold til, en samlet informasjonsplan. Planen vil vedlikeholdes og oppdateres gjennom hele programperioden.

5.4.3 Kompetanse

Som nevnt over, det finnes i dag rikelig med tilbud om diverse seminarer og konferanser om elektronisk handel. Disse er i hovedsak rettet mot forbrukersalg over Internett mens bruk av elektronisk handel i offentlige innkjøp er lite fokusert. Det vil derfor være en viktig oppgave for programmet å fremme informasjon om hvordan elektronisk handel kan implementeres i forhold til offentlige innkjøpsprosesser og hvilke fordeler det gir. Dette tenkes å gjøres ved å arrangere eller å bidra til å arrangere seminarer, konferanser, samlinger og lignende som behandler temaer som er av særlig interesse i forbindelse med programmet.

Slike informasjonstiltak vil i seg selv være kompetansehevende. Det er imidlertid et mål for dette fokusområdet å bidra til at elektronisk handel i innkjøp skal innarbeides i større grad i de utdannings- og kurstilbud som finnes. Dette gjelder både høyskolemiljøer og opplæringsinstitusjoner innen logistikk og innkjøp samt innen ulike kursvirksomheter.

Programmet bør også holde seg orientert om den internasjonale utviklingen på området. Erfaringer fra våre naboland samt andre ledende land i verden bør hentes inn og brukes som korreks for programmets innretning og arbeidsmåter.

5.4.4 Aktiviteter – informasjon og kompetanse

- Etablere og drifte egen vevtjeneste for programmet
- Etablere og gi innhold til faste spalter i relevante media om elektronisk handel i offentlige innkjøp
- Arrangere seminarer, konferanser om temaet elektronisk handel i offentlige innkjøp
- Utvikle fagområdet i samarbeid med skole/høyskoler
- Dialog med relevante fagfora: Fellesforum for e-handel, E-forum og Norsk EDIPRO
- Kontakt med forskningsinstitusjoner, samarbeid om aktiviteter
- Internasjonal kontakt

6 Operativt nivå

6.1 Hensikten med pilotprosjekter

Pilotprosjekter vil være en viktig del av programsatsingen. Pilotprosjekter skal bidra til å kvalitetssikre det arbeidet som gjøres på strategisk nivå. I tillegg er hensikten med pilotprosjekter å skape oppmerksomhet og interesse for hvilke effekter innføring av elektronisk handel i det offentlige vil ha for de involverte organisasjoner. Det vil i denne sammenheng være viktig for programmet å koordinere sine aktiviteter med øvrige offentlige miljøer som gir støtte til denne typen prosjekter, slik som Norges forskningsråd.

Begrepsmessig kan det trekkes et skille mellom rene pilotprosjekter og prosjekter som innebærer varig implementering av løsninger. Programmet vil inneholde begge typer pilotprosjekter. Rene pilotprosjekter skal vise hvilke problemstillinger som reises ved å ta i bruk ny teknologi og introdusere nye arbeidsmetoder. Full utnyttelse av den nye teknologiens potensiale kan meget vel forutsette innføring av arbeidsmetoder som ikke er forenlig med eksisterende regler og styringsdokumenter. Disse problemstillinger må identifiseres slik at løsninger kan finnes. Pilotprosjekter som retter seg mot varig implementering av løsninger vil typisk ha fokus på utprøving av nye løsninger før fullskala implementering.

I tillegg til de nevnte hensikter vil pilotprosjekter ofte være en kostnadseffektiv og sikker måte å "utrede" muligheter og problemstillinger på. Pilotprosjekter skal derfor benyttes som et alternativ til omfattende utredninger. Dette er særlig gyldig innen dette området, hvor den teknologiske utviklingen skjer så raskt at vanlige utredninger kan være utdatert før de er fullført.

Hensikten med pilotprosjekter kan således oppsummeres som følger:

Hensikten med pilotprosjekter:

- Utprøving av nye løsninger før fullskala implementering
- Grunnlag for utarbeidelse av felles grensesnittbeskrivelser.
- Testing av utarbeidede felles grensesnittbeskrivelser.
- Visualisere effekter av elektronisk handel.
- Avsløre hindringer, rettslige, organisatoriske så vel som tekniske.

Programmet kan også initiere pilotprosjekter selv. Slike pilotprosjekter må ha nytteeffekter for hele offentlig sektor og resultater bør kunne brukes av alle offentlige virksomheter som ønsker det. Selvinitierte pilotprosjekter vil være fullfinansiert av programmet.

6.2 Krav til pilotprosjekter

Skal pilotprosjekter under programmet fylle de funksjoner som er nevnt over, er det viktig at det finnes overordnede retningslinjer for hvilke krav som skal stilles til de. Pilotprosjekter kan enten delfinansieres med midler fra programmet og/eller de kan støttes med kunnskapsressurser. Kravene til pilotprosjektene skal gjelde uavhengig av hvordan eller i hvilket omfang støtten til pilotprosjektene gis.

Problemstillinger reist og testet i pilotprosjekter må være av allmenngyldig karakter. Dette slik at det ikke trekkes konklusjoner som ikke er relevante for andre enn de organisasjoner som er involvert i selve pilotprosjektet. Det som fra programmets ståsted karakteriseres som et "pilotprosjekt" kan således være et mer tradisjonelt implementeringsprosjekt for den enkelte etat, jamfør det ovennevnte skillet mellom rene pilotprosjekter og implementeringsprosjekter. Videre bør pilotprosjektene ha en klar forankring i de fokusområder og målsettinger som settes for programmet. Dette for å sikre en best mulig utnyttelse av de økonomiske ressurser programmet tildeles. Det finnes i dag mange initiativer, og det er gjennomført og gjennomføres mange pilotprosjekter innen elektronisk handel. Av de samme nevnte økonomiske årsaker, bør det finne sted en løpende vurdering om det er nødvendig å gjennomføre de enkelte pilotprosjekter eller om erfaringer i eksisterende prosjekter kan gi tilstrekkelig svar.

Kravene som vil stilles til pilotprosjekter kan således oppsummeres som følger:

Krav til pilotprosjekter:

- Prosjektens problemstillinger skal være relevante for andre organisasjoner (de skal ikke dekke proprietære løsninger eller forhold).
- Prosjektene må ha klar forankring i målsettinger med programmet.
- Prosjektene må ikke være "repetisjon" av tidligere gjennomførte piloter.
- Må være villig til å dele/overføre erfaringer til andre: Må kunne bruke ressurser på dette.

Som nevnt under punkt 4.6.2 ovenfor er det ikke, på det nåværende tidspunkt fastlagt noen fast politikk for hvor mye aktuelle pilotprosjekter skal støttes med. Følgende retningslinjer er imidlertid planlagt å legges til grunn:

Økende grad av finansieringsstøtte ytes ved:

- Prosjektets økende grad av relevans.
- Prosjektets eventuelle mindre muligheter for støtte fra andre kilder.

6.3 Områder/problemstillinger som ønskes testet i pilotprosjekter

Denne programbeskrivelsen har ikke som ambisjon å gi en komplett beskrivelse av alle pilotprosjekter som er nødvendig og ønskelig å gjennomføre. Denne beskrivelsen dekker et program som løper over fem år og det er ikke mulig på dette tidspunkt å forutsi alle de nye muligheter ny teknologi og tenkning kan by på innen elektronisk handel i det offentlige og som vil være ønskelig å teste i pilotprosjekter. Det er imidlertid en ambisjon å invitere alle offentlige virksomheter til å komme med forslag til pilotprosjekter som de mener kan være interessante.

Det vil i programperioden finne sted en løpende vurdering av hvilke pilotprosjekter som ønskes å iverksette eller å støtte. Det skal være programmets ledelse med basis i de retningslinjer styringsgruppen utarbeider som til enhver tid foretar disse vurderinger.

Under presenteres likevel noen forslag til aktuelle pilotprosjekter. Beskrivelsen av det enkelte forslag er ikke ment som en komplett prosjektbeskrivelse men utelukkende som et grunnlag for styringsgruppen og programledelsen i deres videre arbeid.

6.3.1 Pilotprosjekter tilknyttet etablering av en elektronisk markeds plass

Det skal etableres en elektronisk markeds plass for offentlige innkjøp. Det må utarbeides en konkret prosjektplan der det tas stilling til hvilke delprosjekter som vil defineres, tidsplaner for disse og innbyrdes prioritering. Det antas at følgende temaer kan danne utgangspunkt for delprosjekter:

- Etablering av leverandørregister med informasjon som kan benyttes ved kvalifisering av leverandører.
- Etablering av produkt- og tjenstedatabase med pris- og leveranseinformasjon samt produkt- og tjenstebeskrivelser.
- Etablering av funksjon for bestilling av varer og tjenester fra produkt- og tjenstedatabasen
- Etablering av funksjon for kunngjøring og publisering av forespørsler og anbud
- Etablering av informasjonstjenester mot innkjøpere i det offentlige, for eksempel knyttet til veiledning om innkjøpsprosesser og anskaffelsesregelverk.
- Informasjon og tjenester rettet mot leverandørmarkedet

Definering av delprosjekter og prioritering mellom disse vil bestemmes av innkjøpernes behov, samt økonomisk og teknologisk realiserbarhet slik at markeds plassen som helhet vil utvikles og implementeres i faser.

6.3.2 Andre pilotprosjekter

St. meld. 41 (1998-99) om elektronisk handel og forretningsdrift tar til orde for pilotprosjekter og forsøk med nye tjenester som et virkemiddel for å utvikle infrastruktur for elektronisk handel i Norge. Nedenstående forslag til prosjekter bidrar til å realisere denne målsettingen. Prosjektene skal kunne gjennomføres i samarbeid med blant annet FoU-sektoren. Enkelte av de foreslåtte pilotprosjektene vil kunne sees i sammenheng med den elektroniske markeds plassen, mens andre vil være selvstendige prosjekter.

Bruk av EDI-meldinger basert på XML over Internett:

XML (eXtensible Markup Language) er et markeringsspråk som er videreutviklet med basis i ISO-standarden SGML og dens anvendelse på Internett, HTML. Dette kan anvendes til å bygge opp kommersielle EDI-meldinger for forsendelse over Internett.

Bruk av XML-EDI er derfor meget interessant fordi det gir mulighet for å kombinere det som er utviklet i UN/EDIFACT-standarden med internett-teknologi. Det foreslås følgelig å etablere et pilotprosjekt som kartlegger mulighetene for å benytte XML-EDI for overføring av kommersielle meldinger til bruk i offentlige innkjøp samt teste dette ut i praksis

Test av ordninger for digitale signaturer og TTPer etablert under forvaltningsnettsamarbeidet:

Forvaltningsnettsamarbeidet har under etablering rammeavtaler for bruk av digitale signaturer og tiltrødde tredjepartstjenester (TTPer)

Det er ønskelig å etablere forsøk med å benytte disse avtalene i forbindelse med gjennomføringen av elektroniske anskaffelsesprosesser i det offentlige.

Prosjekt med fokus på små og mellomstore bedrifters muligheter ved implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp:

Implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp vil gi nye muligheter for små og mellomstore bedrifter (SMB). Det er viktig for de offentlige oppdragsgivere at denne gruppen leverandører er i stand til å følge med på den nye måten handel vil foregå på. SMB vil kanskje trenge særlig oppmerksomhet fra programmet med tanke på opplæring og visualisering av de muligheter som ligger i elektronisk handel. Det foreslås derfor å gjennomføre ulike pilotprosjekter som kan se nærmere på hvordan SMB kan utvikles til å bli proaktive leverandører. Prosjektene kan koordineres med SNDs BIT-program og OFU-kontrakter kan utgjøre et hensiktsmessig virkemiddel for realisering av dem.

Utvikle og teste evalueringsverktøy og metodikk for evaluering av gevinster ved innføring av elektronisk handel i offentlig innkjøp:

Implementering av elektronisk handel i offentlige innkjøp er forespeilet å gi gevinster for den enkelte organisasjon av økonomisk, organisatorisk så vel som teknisk art. Det vil være viktig for den enkelte organisasjon å måle og visualisere løpende de effekter implementeringen har. Likeledes vil det være viktig for programmet at effektene måles i hvert enkelt pilotprosjekt. Dette både for at pilotprosjektene kan fungere som de fyrtårn de er tenkt og at bidrag til det arbeidet på det strategiske nivået blir av bedre kvalitet og mer strukturert.

Gjennomføre elektroniske anbudskonkurranser med støtte i Generisk Artikkel Register (GAR):

Bruk av GAR i forbindelse med etablering av rammeavtaler for omfattende varesortimenter har vist seg å være effektivt.

Bruk av GAR gjør at en anbudsprosess kan forenkles betydelig samtidig som kvaliteten kan heves. Det er ønskelig å teste dette sammen med bruk av de standardmeldinger som tenkes utarbeidet på det strategiske nivået. Dette kan gjennomføres som et fullskalaforsøk med flere innkjøpsenheter og flere leverandører.

Bruk av smartkortløsning og innkjøpskort for ad hoc innkjøp av lav verdi:

Bruk av såkalte smartkort er spådd en hurtig vekst i årene som kommer. Disse kan meget vel anvendes også i innkjøpssammenheng. Det er særlig de daglige småinnkjøp av forbruksvarer, som ikke er knyttet til avtaler, som kan forenkles og da spesielt fakturabehandlingen.

Det ønskes å etablere pilotprosjekt hvor offentlige organisasjoner kan gjøre bruk av en smartkortløsning for innkjøpsformål.

Likeledes vil det være interessant å teste ut bruk av såkalte innkjøpskort (etter samme prinsipp som de personlige kort) i offentlige handelsprosesser. På tilsvarende måte som for bruk av smartkort ønskes det å etablere pilotprosjekt for dette formålet.